

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 20 (5172)

Вторник

Январин

28

1947 он

Сэн 20 хүмэн

„Хэдэн арбаад миллион хүнүүдэй дура зориг ба оролдолгы нэгэдүүлээд байбал,— бидэнэй илалта туйлахамнай лаб найдалтай болохо юм“.

В.Куй бышев.

Хунгалтануудай болохо үдэрые үйлэдбэринин шэнэ шэнэ илалтануудтайгаар угтая!

1947 оной февралин 9 үдэрхэ гээ түсэбье дүүргээн юм. Хунгалтануудта бэлэг болгон тус бригада январь харынгаа түсэбье түрүүшын арбан хоног соонь сүм дүүргээн ба мүнөө үшөө ехэ амжалтанууды туйлахын хойноооо улам эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Паровоз-бүтээлгэн заводой бүхы коллектив айхабар ехэ баясхалантайгаар хүдэлмэрилнэ. БМАССР-эй Верховно Советдэ хунгаха хунгуулин андхи № 16 округто агууехэ Сталин баллотировалагдаха байна. Иймэ найхан зол жаргалда хүртээн тус заводойхид үйлэдбэринин угаа ехэ дэбжэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ байха юм. Энэ заводой кузнецне цехын хүдэлмэрилшэд социалистическэ мүрьсөөндэ хамагхаа түрүүн орожо, тодорхой уялганууды абahan байна. Цехын түрүү бригаданууд эрхим найн үрэ дүнгүүдтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Акульшинай хүтэлбэрилдэг бригада халаан соогоо холболгын 19 пальцинууды хэхын орондо 50 пальцинууды бүтээн гаргадаг болонхой.

Ахын аймагай «КИМ» гэжэ артелиин колхознигууд хунгалтануудай хүдэлмэрилдэ малай үбэлжэлгы жэшээтэ найнаар үнгэргэхэ гээн тодорхой уялганууды абаа нэн. Энэ колхозой эрэгтэй ба эмэгтэй колхознигууд абahan уялгануудаа муу бэшээр дүүргэжэ байна. Колхозойн эрхим моришон нүхэр Ундзев, мүн түрүү малхан нүхэр Гармаев гэгшэд өөһэднгөө хүдэлмэрилдэ үнэхөөрөө эзэн ёноор хандажа, үбэлжэлгы төн хангалтайгаар ябуулжа, мала тобир тартанаар ондо оруулжа байха юм. 1947 оной хабарый тарилгада найнаар бэлдэхэ гэшээ юунһэшье шухала, юунһэшье зарюусалгатай хэрэг мүн. Тракторнуудай заахарине эршэмтэйгээр ябуулжа талаар Хорин МТС ехэхэн амжалты туйлахан байна. Тус МТС болбол тракторнууды заахарилгын жэлэйнгэ түсэбье энэ оной январин 15-да сүм дүүргэжэ, республика соогоо түрүү хуури эзэлхэн байха юм.

Хунгалтануудта бэлдэхэл хадаа ажалай гайхамшагта дэбжэлгы угаа ехээр балдуулаа. Жэшээтэ найн ажал хүдэлмэринин үрэ дүнгүүд хаана хаанатгүй элбэг олоноор яларна. Гэхэтэй хамта, манай хүдэлмэрилдэ, илангаяа малай үбэлжэлгы эмхидхэлгэдэ, хабарай тарилгада бэлдэхэлгэдэ, хабарай тарилгада мого томо дутагдалууд бин байнаар. Малай үбэлжэлгы хангалтайгаар ябуулжа байхан колхозууд үшөөл тон олон байха юм. Тарилгада хэрэглэдэхэ машина эмсэгүүды удаанаар гү, али шанар муутайгаар заахарилдаг ябадалууд үсөөн бэшээр үзэгдэнэ. Үрхэ хүрэнгы хүсэд хаажа, дүүрэн сээрлэхэ ябадал бүришье муугаар эмхидхэгдэнхэй. Элдэ дутуу дунда зүйлнүүды саашань рабашье тэсэжэ болохогүй.

Тимэнь, манай хүдэлмэрининдүтэ байгаа дутуу дунды давы тэгэн усалдажа, хунгалтануудай болохо үдэрые үнэхөөрөө ехэ илалтануудаар угтаха гэшээ бидэнэрэй мүнөөдэрэй шухалын шухала зорилго мүн. Хабарай тарилгада бэлдэхэлые большевистскээр ябуулжа талаар партиин Обкомой хаяхан болон пленум маша тодохой заабаринууды үгээн байна. Малай үбэлжэлгы эрхим найнаар ябуулжа, хабарай тарилгада хаа саг соонь хангалтайгаар найнаар бэлдэхэжэ, хунгалтануудай болохо агууехэ үдэрые үйлэдбэринин шэнэ шэнэ илалтануудтайгаар угтая!

Иймэнь Эхэ оромнай мүнөө нэгэ илалта хүртэр хэлбэр шэжүүгээр ябажа байна. Иймэ хүн түгэс хүгжэлтэмнай бүгэдэн үдэрые гүн ехээр баярлуулна. Эхэ ажахын бүхы халбаринууд шэнэ шэнэ амжалтанууды туйлаха алдартай хайхан Эхэ ороноо агуулжа гэшээ советскэ хүнүүдэй шухалын шухала зорилгонь болон. Тимэнь тула, хунгалтануудай болохо үдэрые ажалай үндэр дэбжэлтээр үгтажа, Эхэ орондоо бэлэг болон бүри үндэр, бүри толотомо амжалтанууды туйлахын хойноооо мого маша үргэнээр ябуулагдажа байха юм. Манай республикын түрүү дүнд хунгалтануудта үргэн дэбжэлтэйгээр бэлдэхэ зуураа, манай хүдэлмэринингөө талаар нидэргүй найн амжалтанууды хандажа байна.

Нүхэр Балмаев Доржо болбол муугаар үгтаганай заводто амжалтираар хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Балмаевай хүтэлбэрилдэг бригада 1946 он соо гурбан жэлэйн хэбэг болто бүтээхэ еһотой аад, 700 хэбэг хүртэр бүтээнэ. Энэ бри гадынхид—нүхэд Привалов, Трофи мова гэгшэд мүн лэ үндэр бүтээсэ-тэйгээр ажаллана. Энэ цехтэ уран нарижуулгын худрадалнууды оруулжа ябадал үргэнээр дэлгэрэнхэй. Гансахан январин 22-ой үдэр тус цехын хүдэлмэрилшэд 14 худрадалнууд орожо, тэрэнэй 6-нь үйлэдбэри дээрэ хэрэглэдэхэ болоо. Элдэ худрадалнууд болбол мүнөө жэлдэ 31645 түхэригэй арбилалта үгэхэ байна.

Паровоз-бүтээлгэн заводой кузнецне цехын нүхэр Акульшина гэгшэ хүтэлбэрилдэг бригада январь сартаа даалгабарине 20 үдэр соо бүтээжэ. Цесово пролейдой стахановецууд Дорощук ба Никитин гэгшэд Цесовска вахтада жагсажа, үдэр дэбжэ бүтээсэ туйладал. Элдэ январин 22-ой үдэр гурбан томо хахадые үгээн байна. Иймэ нүхэр Меркуловагай хүтэлбэрилдэг залуушуулай бригада магнитайгаар хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Меркулова өөрөө халаан соогоо 460

хэбэг болто бүтээхэ еһотой аад, 700 хэбэг хүртэр бүтээнэ. Энэ бри гадынхид—нүхэд Привалов, Трофи мова гэгшэд мүн лэ үндэр бүтээсэ-тэйгээр ажаллана. Энэ цехтэ уран нарижуулгын худрадалнууды оруулжа ябадал үргэнээр дэлгэрэнхэй. Гансахан январин 22-ой үдэр тус цехын хүдэлмэрилшэд 14 худрадалнууд орожо, тэрэнэй 6-нь үйлэдбэри дээрэ хэрэглэдэхэ болоо. Элдэ худрадалнууд болбол мүнөө жэлдэ 31645 түхэригэй арбилалта үгэхэ байна.

1947 оной февралин 9-эй воскресеньедэ, РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Советүүдтэ хунгаха хунгалтын үдэр

Хунгагшад кандидатуудаа халуунаар угтана

ГАБЬАТА АЖАЛАЙ ЖЭШЭЭ

Эхэвэрнүүдэй № 4 дунда хургуулин зал соо хүнүүд дүүрэм. Хунгагшад өөһэднгөө кандидат, республикын суута багшанарай нэгэн нүхэр Евгения Никитична Пискуноватай уулзахаа суглараа.

Хунгуулин участково комиссин түрүүлэгшэ нүхэр Пивоваров хунгагшад суглаа нээжэ, этигэмжэтэ ноур нүхэр О. Жданова үгэ үгсэ. Кировскэ хунгуулин округто регистрацилагдан кандидат нүхэр Е. Н. Пискуновагай нинтын ба педагогическа ажал тухай дэлгэрэнгээр хэлэжэ, нүхэр Жданова болбол тэрэнэй түлөө голоосоо үгэхэ хунгагшадые уриална. Хүүлээрнэ нүхэр Пискунова өөрынгөө ажабайдал тухай угааежэ хонирхолтоогоор хэлэжэ үгсэ.

«Евгения Никитична хадаа эхин хургуулин багшааа педучилиштын педагог болтороо ургахан байна. Тэрэнэй бүхы ажал, бүхы оролдолго манай залуу үетанине хүмүүжүүлэхэ хэрэгтэ сүм зорюулагдан байха юм. Энэнь хадаа габьяата ажалай жэшээ болон үзэгдэнэ» гэжэ БМАССР-эй Гэгээрэлэй Министерствын хургуулинуудай управлениин начальник нүхэр Павлов хэлэнэ. Тэршэлэн нүхэр Пискуновагай хурагша байхан хунгагша нүхэр Крупенни ехэ халуунаар үгэ хэлэн, багшааа амаршала. Хэдэн хурагшад ай нүхэр Дубовик гэгшэ үнэн зүрхэнгөө Евгения Никитичнада баясхалан хүргээд, тэрэнэй түлөө голоосоо үгэхэ гэжэ мэдүүлсэ.

«Искусство» гэжэ хэблэлээр хунгалтануудта зорюулжа гаргадагдан плакат. Г. Широковой репродукци. (ТАСС-эй фотохронико).

БҮГЭДӨӨРЭН ХУНГАЛТАДА!

З. Л. Шоткинова хунгагшадтайгаа уулзаба

Январин 24-эй үдэрын 7 сагта Улан-Удэ городской пионерүүдэй Байшангай зал соо хэдэн зуугаад хунгагшад суглараа. Тэдэнэй дунда бахал саган үбгэд, шанга саган хушгшад, залуухан хүбүүд, басагад харагдана. Эдэнэр хадаа бурядай түрүүшын эхээр-ардмэтэ, түүхын наукануудай кандидат, пединститудэй марксизм-ленинизмын кафедрине дагша, БМАССР-эй Верховно Советэй депутатта кандидат нүхэр Зинаида Ломбоевна Шоткиноватай уулзаха гэжэ эрээ.

радхалаар сугларагшад нэрэмэ алыга ташалга доро нүхэр Сталин түрүүтэйгээр ВКП(б)-гэй ЦК-гэй политбюрогой составые хүндэлэлэй президиумдэ хунгана. Хүүлээрнэ хунгуулин № 8 участкай этигэмжэтэ ноур нүхэр Даншинов үгэ абажа, мүнөө президиумдэ хуужа байгаа өөрынгөө кандидат тухай дэлгэрэнгээр хэлэнэ.

Трибуна дээрэ — Зинаида Ломбоевна Шоткинова. «Би хадаа хэдэн мянга миллион советскэ хүбүүд басагадтал тон адли намтартайб. Октябрскэ революциин ашаар хургуулида хураха эрхэтэй болоод, мүнөө түүхын наукануудай кандидат гээн нэрээрэгэ абанхайб», — гэжэ Зинаида Ломбоевна үгэ соогоо тэмдэглэнэ.

Баяраар дүүрэн, омогтой үгэнүүды хэдэн хунгагшад хэлэжэ, Зинаида Ломбоевна Шоткиновагай түлөө голосвалхаар бэлэн байханаа мэдүүлсэ.

Суглаанай хүүлээр республикын ород драматическа театрын артистнуудай хүсөөр концерт харуулагдаба.

Д. Гунзынов. Б. Дымбыров.

1946 ондо ба декабрьда ажайлэдбэринин түсэбье дүүргэһэнэй тухай СССР-эй Госпланай БМАССР-гэхи түлөөлэгшын МЭДЭЭСЭЛ

Министерствонүүд ба ведомствонүүд	Процентээр	
	Декабрьда	1946 ондо
ВАЛОВА ПРОДУКЦИ		
Республикын бүхы ажайлэдбэри	118,5	97,2
I. Союзна ба республиканска мэдэлэй—предприятинууд	126,2	98,6
Тэрэ тоодо:		
Байкалгорьбтрест	106,3	116,5
«Бурмонголлес» трест	106,2	114,0
Мяханай комбинат	201,4	106,1
Галуута-Нуурай рудоуправлени	85,5	106,9
Зэдын комбинат	112,3	102,4
Судно заахарилгын завод	101,3	102,1
Механическа завод	168,8	101,6
Механизированнэ шэлэй завод	101,3	100,8
«Маслопром» трест	102,7	100,2
Паровоз-бүтээлгэн завод	141,2	97,8
Сэмбын фабрика	288,5	96,6
«Рославхлеб» трест	144,4	91,4
Мелькомбинат	67,1	84,2
	104,3	91,2
II. Нютагай гүрэнэй ажайлэдбэри	114,2	95,1
1. Нютагай ажайлэдбэринин министерство	114,2	95,1
а) Областной мэдэлэй предприятинууд	137,7	109,1
Тэрэ тоодо:		
«Металлоширпотреб» завод	137,8	121,6
Мебельнэ фабрика	105,0	101,2
Һэые даралгын фабрика	100,0	100,8
Сүхын арһанай завод	204,1	89,2
Гуталай фабрика	147,4	—
б) Райпромкомбинатууд	94,5	84,9
2. Нютагай түлшын ажайлэдбэринин барилгын материалнуудай управлениин предприятинууд	95,0	141,0
3. Нютагай түлшын ажайлэдбэринин управлениин предприятинууд	154,8	105,3
4. Олоо хуолой ажайлэдбэринин министерство	49,3	73,1
а) Областной мэдэлэй предприятинууд	64,7	74,1
Тэрэ тоодо:		
Гүрэнэй пивын завод	32,7	80,7
Кондитерскэ фабрика	111,1	65,0
б) Райпищкомбинадууд	33,4	71,5
III. Кооперативна ажайлэдбэринин предприятинууд	97,2	88,2
а) Промкооперациин артельүүдтэй управлени	102,1	85,7
Тэрэ тоодо:		
Горпромсоюз	126,5	101,1
Лесхимсоюз	76,3	80,2
Многпропсоюз	76,1	67,3
б) Инвалидуудай артельүүд	78,5	97,4
ШУХАЛЫН ШУХАЛА ЗҮЙЛНҮҮД		
Шэнэ паровозууд	100,0	74,1
Шулуун нүүрхэ	84,1	106,9
Графит	72,0	165,2
Мяха	82,5	101,4
Колбаса	103,7	127,3
Консервэ	279,7	78,0
Заахарбарилга	90,4	107,5
Модо бэлдэхэл:		
а) «Бурмонголлес» трест	144,1	138,2
б) Нютагай түлшын ажайлэдбэринин управлениин предприятинууд	162,5	109,5
Модо шэрэлгэ:		
а) «Бурмонголлес» трест	91,5	117,9
б) Нютагай түлшын ажайлэдбэринин управлениин предприятинууд	136,7	102,1
Сонхын шэл	117,2	100,4
Хирпивсэ	69,7	100,9
Извескэ	44,5	73,0
Арһан гутал	91,4	95,9
Валенка	75,3	113,2
Трикотажна хубсаһан	67,0	95,0

А. С. МИХАЙЛОВ—СССР-эй Госпланай БМАССР-гэхи түлөөлэгшэ.

Урган мандахан Бурят-Монгол

Дэлхий дээр өгээл демократи- ка Конституци болох Сталин- а Конституцид туг доро манай оной ажалд союзна ба авто- ном республикатуудай Верховно оведүүдтэ хунгаха хунгалтануудта дэлхэж байна.

РСФСР-эй ба БМАССР-эй хуули сагай Верховно органуудта хунгалтануудта бэлдэхэ зуураа бут- монгол арад болбол Ленин- галинай партиин хүтэлбэри доро уухэ ород арадай аха дүгэй ууламжаар туйлагдахан илалта уудай ба тэмсэлэй замыг омгорхот байна.

Манай үеын агуухэ документ болох Сталинска Конституцид илалтагдахан Советскэ Союзай илалтаудай, тэдэнэрэй тоондо бурят- монгол арадай түүхэтэ илалтанууд гэхэр гайхамшаг еха байна.

Бурят-Монголтай урлада халнта оросин гэгдэнги ба эрхэ сүлөөгү аха хизааруудай нэгэннин байхан м. Хэдэн зуун жэлэй турша соо данта хархис засагай түмэр сабин оро даргадан тулижа, зобожо байна. Ханай түшээлэгдэ ба ноууудай ээрхэлжэн революциин ур- а тээхи Забайкалийн ажалшадые тэсхээн зоболонто, соел болбо- ролгүй байдалда хүргэдэ, социаль- а үлчингүүдээр ба үхэхэ хосорхо юулаар нэрбэһэн байна.

Советскэ засагай 29 жэлэй тур- са соо ба 24 жэл соо автономно республика болон оршожо байха зуураа Российска Федерациин ара- дуудтай ханаар бархсалдан Бурят- Монгол болбол ленинско-сталинскэ политикые бөлүүлжэ ашаар хал- аран бадарнаа социалистическэ республика боложо, ленинско-сталинскэ национальна политикын илалтын толотоом үлгөр жэшээн болоо. Энэ политикын илалан ушар шалтагаан тухай нүхэр Сталин өрынгөө доро дурсагдаша үгэ- үдтэ тайлбариллан байна.

«Уласхоорондын навшалдаануудые ол амхидхэгшэ мүн болохо экспло- ататорска ангиинуудай үгы байхан шар, бэе бөөдэ найдалсахагүй, эти- цгүй абалдые түсхэгшэ ба социалистическэ өрмөлзөлгөнүүдые үсэтгэж эксплоатациин үгы бай- үг ушар, хүнийе дарлаха ябадалай шалтан ба интернационализмын илгээнүүдые үнэ эхээр бөлүүлгэша түдгэлмэришэн ангийн хуули засагыг эртта бариха байгаа ушар, ажахын ба кинтын ажабайдалай бүхэ хал- тэнуудта арадуудай бэе бөөдэ гарваска тухалдалсаха ябадалые боло- гшэ дээр бөлүүлхэн ушар, эсэстэ СССР-эй арадуудай тухал маягайгаа талаар национальна удхынгаа та- лаар социалистическэ культурын албаран бадархан ушар.—эде ба эдэндэ адли бүхэ ушар баримта- нгд хадаа юундэ хүргөөб гэхэдэ СССР-эй арадуудай янза түүхэлэй үндлөөрөс кубилаа, тэдэнэрэй дунда бэе бөөдэ этгэдэггүй үзэл найжаа үгы болоо, өһөд хоорондоо эбтэй болоо, тингэжэ нэгэ союзна гүрэнэй системэ соо еһотой ахадгүйг хани тарисаан тогтоогодон байна.

Энээнэй аша түрөөр дэлхийн бүм- бэрсэгэй алишые хубидань байгаа ямаршы национальна гүрэнэй атаар- гамаар хүсэд бүхэжээн ба бүхэ шалгалтануудые дабажа гаралан олонациональна социалистическэ гү- рэнтэй болободи.

Энэ олонациональна социалисти- ческэ гүрэнэй составнай хубинуудай нэгэн автономн советскэ соци- алистическэ Бурят-Монголнай мүн болоо.

Ульгэр жэшээ мэтэ элбэг дэлбэг байгааилин баялигүүдтэй байхан болобоше революциин урда тээхи Забайкальскэ хадаа геологическа та- лаар тон нулаар шэнжэлэгдэн байгаа. Энэ угаагшэ хизаарай ажа- үйлдэринг гэхэдэ урлада архинг гансахан лэ кустарна завод байхан юм. Тини архи болбол ажалшан арад зонине доромжолхонд ба дарлахадан капиталистуудта эрхэ бэше тухалдаг айл болодог байгаа.

Ажахын гансахан лэ советскэ системэ хадаа, газарай баялигуудые тусгай ёһоор зүбөөр шэнжэлгэдэ хадаа Забайкалийн байгааилин бая- лигуудые эхээр элрүүлэ. Мүнөө Бурят-Монгол республикын терри- торй дээр алта, арадай ажахыда шухала удхашанартай хомор металл гүд. гнагит, нүррө абтадаг байна. Ленинско-сталинскэ большевистскэ партиин хүсал зоригоор республика соо паровозо-бүтээлгэн завод бай- гчулгагдажа, социалистическэ Бурят- Монголые индустриализациинг хуу- ри табиан ба таранэй столица Улан-Удэе манай оройной эгтэ тээхи районуудай ажайлалдэринг центриүдэй нэгэн болгоходэ хүсэтэ фактор болоһон байна.

Горлодо тулан тулатараа урган ой тайгатай газарта өрынгөө фаб- рична маркые бүхэ орон соо суур- хуулан, Сибирьтэхи ехээн мяхянай комбинадуудай нэгэн байдаг. Су-

доходно Сэлэнгэ мүнэнэй эрьдэ Советскэ Союз соо түрү ябажа байгаа заводуудай нэгэн болохо— архим хайн тухэрэлгэтэй шалай механизированнэ завод худалжэ байдаг.

Ород ба бурят-монгол арадай хамтаржа ажаллаһанай ашаар гүрэнэй завод, хүсэтэ мелькомбинат, судно забабарилгын завод, хомор рудануудые болбосоруулха комби- нат, механическа завод, ой модо- ной ба заганаһай ажайлалдэринг заводууд болон хэдэн арбаад бусад предприятинууд байгуулагдаа. Энэ шана табанжэлэй эсэстэ ажайлалд- беринг предприятинуудай тоо нилээд олошорхо. Сталинска шэнэ табанжэ- лэй эгээн түрүшын жэлдэ Селен- думын моторо-ремонтно завод, Кяхтын гуталай фабрика, Улан- Удын самбын фабрика ба бусад предприятинууд ашаглалгада ороо.

Урдань нүүдэл малшал, ой тай- гын ангуушад диланхидэе Забай- кальскэ ажадуудай байгаа. Харин мүнөө Бурят-Монголой социалисти- ческэ ажайлалдэбэриинд арадайнгаа дундаһаа эрэгтэй ба эмэгтэй худалмэришгэдэй, техникүүд ба инженернүүдтэй гайхамшаг кадрнууд ургажа гараа. Манай оройной томо- нууд ажайлалдэринг центриүдлээ түрү социалистическэ культурые Бурят-Монголдэ асархан агууехэ ород арадай эсгнэгдэшгүй ехэ гууламжаныг анэгээр тайлбарил- лагдаа.

Бурят-Монголнай башээринг тала дайлануудад, гол мүнүнүүдээр Бурят- шадарай, Сэлэнгын, Борьгой үнэр үргэн талануудад баян бай- хан тулада республикын худэ ажа- хын гол халбарин болохо мал- ажалые хүтжэхэдэ таарамжатай хайн аргаболомжовууд олон.

Эртэ турданһаа хойшо бурядые малшал гэжэ тоолодог байгаа. «Бурядууд малажаала дуратай, ма- лай хойноһоо ханаагаа табидаг» гэжэ хушанай номуудта бэшгэдэг гэн. Гэбэшье малда гансахан лэ дуратай байха гэшэ малтай байха гэһэн удхатай бэшэ. «Үгытэйшүүд үхэрэй һүүлдэ, үхэр малын ноёдой гурта» гэһэн гомодолтой оныһон үгүнүүдые урдаһай бурят арад зон халсажэ ябадаг байгаа. Бүхэ арад зоний арайхан 5 процентэй боложо байхан кулагууд бүхэ бат- рагууд ба үгытэй айлуудһаа 2,5 дахин олон малтай байгаа.

Колхозно байгуулалта болбол бурят-монголой малажаалай хүтжэ- хын тулада имагта үргэн арга- боломжонуудые нэгтгэ. Малайгаа тоо толгойе үсэхэ хэрэгтэ парти ба советскэ правительствэ манай республикада угаагшэ тухаламжа үзүүлэн байха юм. Малажал мүнөө Бурят-Монголой худэ ажахын гол халбарин болоод, жэлжээ жэл бүр- идэ улам хүтжэжэ байна. Сталин- ска шэнэ табанжэлэй эсэстэ Бурят- Монгол хадаа оройной эгтэ тээхи эгээл ехэ малажаалай база болохо еһотой.

Бурят-Монголой арад олонийтэ дайнай һүүлээрхи бэрхшэлэнуудые эрид дабажа, эрхэ сүлөөтэйгөөр, сэн- гэлгэ хүюхон ба культураар ажа- луужа байна. Урдань угаа уяар- таһан бэше гэрнүүд үгы боложо мартагдаа. Бүхэ таряашад колхозууд болон нэгдээд, зохимжотой хайн һаруул гэрнүүдтэ ажадуудад болоо. Газартаряалангай ажал хадаа хүсэтэ техникеска база мүн болохо— 30 гаран машинно-тракторна стан- циинуудта түшгэлдэг. Комбайнууд, селжанүүд, тракторнууд, сложно молотилжанууд хадаа молон анза- ланууд ба борнойнууд гэхэ матые дүрэнээр түрижэ залуулаа.

Бурят-монгол арадай культурия түхэл шарайн байал танигдашагүй ехээр хубиллан байха юм. Тухал маягайгаа талаар национальна, Ул- хангааа талаар социалистическэ культура Бурят-Монголой ажалша- дай дунда үргөөр дэлгэрэ. Эртэ урлада Забайкалийн ажалша арадай дунда эрдэмтэй хүн үгы шахуу бай- хан аад, мүнөө республикэ соомнай 547 эхин, 7 жэлэй ба дуада хургуу- линууд, 9 техникүмүд ба учили- шенүүд, 3 дөөдэ хургуулинууд бин болоо. 2500 гаран багшанар, 400 наачна хүдэлмэрилгэдэ арад оло- нийтэдэ эрдэм гэгээрэл олгожо бай- на. Республикын арад зон бултадаа шахуу эрдэмтэй болоо.

Бэ, удагануудай гуйбарша өм- нөлгын орондо советскэ медицинзтэй болообди. 570 шахуу медицинскэ эмхизургаанууд ба 2400 медицинскэ хүдэлмэрилгэдэ Бурят-Монголой ажалшадай өлүүр өхө байдалые сэхижа байна. Гансахан 1946 ондо 44 миллион гарам тухариг алуурые сахиха хэрэгтэ гаргашалагдаа. Национальна культура ургажа ба хүтжэжэ байна. Марксизм-ленини- змын классикуудай зохеолнууд, нүхэр

★★
Г. А. ЦЫДЕНОВА—БМАССР-эй
Верховно Советэй Президиумай түрүүлэгшэ
★★★

Сталинэй зохеолнууд, ородой ба дэлхэйн литературын классикуудай зохеолнууд бурят-монгол хэлэн дээр оршуулагдахан ба оршуулагда- жашые байна. «Бурят-Монгольская Правда» ба «Бурят-Монголой Унэн» гэжэ республиканска газетнүүдхэ гадна аймагай са заводской 30 гаран газетнүүд гарадаг.

Урдань Бурят-Монгол өөрын искусствогүй байхан юм. Мүн ө болоходо республика соо гүрэнэй Бурят-Монголой Ленинэй орденотэ хүтжэмтэ-драмын театр, ород драмын театр, колхозно-совхозно театр, эдир залуушуудай театр, Бурят-Монголы гүрэнэй филармоний худалмэрилжэ байна. Бурят-Монголой гүрэнэй опе- ро ба баледэй театрай барилга 1948 ондо дүүргэгдэ. Театральна музыкальна училище национальна искусствын кадрнуудые бэлдэхэдэ.

Гайхамшаг уранзургаад, скульп- пторнууд, режиссернууд, уранзо- хоолшод, поздууд, журналистууд, эрдэмтэд, бурят-монгол, арадай дундаһаа ургажа гараа.

Предприятинууд ба колхозууд дэнгүн самодельностьин хэдэ мянган кружогууд худалмэрилдэг. 29 культурын байшанууд, худалмэ- ришанай ба колхозо 402 клубууд, 540 уншалгын байшанууд ба улаан буланууд, 98 кино-театрууд ба нүүдэл кинонууд, 224 библиотекэ- нүүд республика соо байгуулагдаа.

Физкультура ба спорт үргөөр хүтжэ. 290 спортивна обществен- но ба физкультура коллективүүд предприятинууд, эмхизургаанууд, хургуулинууд, хургуулин гавар- нууд ба колхозуудта худалмэрилнэ. Бурят-монгол залуушууд эмээл- мөөрөөр ябахадна, барилдахадна ай- хабтар хайн мэргэжлэйниүүд, тэдэн мөртөн буудагдашад, шадбаритай бэрхэ шатаршад, эсэһэ сүсэхэгүй сансагад байха юм. Манай сансага сансагад Улан-Удэһэ Москва санаар ошожо, ССР Союзай орде- нуудад шагнагдаһан дээрээ, дай- най жэлүүдтэ манай сансага бое- цүүдэй үйлдэһэн героическа хэрэ- гүүд дээрээһэ энэ баримта харагдана.

Хаанта Россин гэгдэнги, зэрлиг шахуу зах хизаарһаа тон богшин болзор соо түрү социалистическэ республика боложо хубиллан Бурят- Монголой үзэгдөггүй ехэ экономиче- ска ба культурна хүтжэлтэнь эсэстэ хүртэ, шууд сэхэ советскэ демо- кратизмын халбаран бадархан жэ- шээнүүдэй нэгэн болоно.

Агууехэ Сталинэй нэрээр үрлэгд- энэ манай Сталинска Конституци манай Советскэ Союзай арадуудта адли тэгшэ бодото демократическа эрхүүдые олгоо. Советскэ Союзай бүхэ ажалшад ямаршы үндлэ яһанай байдал, эрэ эмшн, бурхан шажангай, эвэрин бэ социальна уг зууурай илгаагүйгөөр, граждаска эрхүүдые тэгшээр элдэдэг.

Советскэ засаг ажалшан эхэнэр- нүүдые дарлалтаһаа сүлөөлөө. Ста- линска Конституци тэдэнэртэ ажа- хын, гүрэнэй, культурна, нийтин- политическэ байдалай бүхэ халбар- ининуудта эрэгтэйгөөр адли эрхые олгоо. Урдань эрхэ сүлөөгүй яваһан бурят эхэнэрүүд мүнэ бултангай адли предприятинууд дээрэ, худэ ажахыда, гүрэнэй, партийна, ажахын ба наачна эмхизургаануудта шэн зоригтойгоор худалмэрилгэд, эр- шүүлгэй адли салин хульые абадаг болоо. Бурят эхэнэрүүд хадаа трактористнууд, комбайнернууд, то- карьнууд ба слесарьнүүдтэй ороо бэрхшээлтэй мэргэжлүүдые шүжэ- лаа. Тэдэнэрэй олонхи үйлдэ- бэри дээрэ мастеронууд, ажалай үндэр бүтэсын мастернууд боложо шаданан байха юм.

Бурят-эхэнэрүүдэй дундаһаа национальна интеллигенциин гай- хамшаг кадрнууд, багшанар, вра- чүүд, артистууд, наачна худалмэ- рилгэдэ, литераторнууд ургажа гараа. Бурят-Монгол АССР-эй Вер- ховно Советэй депутата кандидат Зинаида Ломбока Шоткинова гэгшэ түүхын наукануудай кандидат, Агрипина Андреевна Бартанова юридическэ наукануудай кандидат юм. Эдэнэр манай республикын түрүшын эрдэмтэ бурят эхэнэрүүд болоно. Нүхэр Рампилова республи- кын педагогическа дээдэ хургуулине —Бурят-Монголой педагогическа институтые хүтэлбэрилоо. 21 эхэнэр багшанар Бурят-Монголой АССР-эй габьяата багшанарай нэрээрэгтэй, 7 эхэнэрүүдтэ БМАССР-эй Габьяата врачуудай нэрээрэгэ олгогдон, 12 эхэнэрүүдтэ арадай артистнуудай, республикын искусствын Габья- ата ажал-ябуулагдашад ба Габья-

тата артистнуудай нэрэ зэргэ ол- гогдоһон байха юм.

Сталинска Конституция оололо ажалай, амаралтын социальна стра- хованин, эрдэм болбосоролой эрх- нүүдые эршүүлгэй адляар ажалша ахэнэрүүдтэ олгоһон байна. Эхын ба үхибүүдэй интересүүдые хамгаал- ска талаар советскэ гүрэн имагта еха анхаралаа табидаг. 1946 ондо оройдоо 9 харын турша соо олон үхибүүдтэ ба ганса эхэнүүдтэ 10270 мянган тухариг гүрэнэй тухаламжа туглэдэг. 85 эхэнүүдтэ «Эхэ-Герой» гэгшэ хүндэтэ нэрээрэгэ олгодоо. 8600 эхэнүүд «Эхын алдар» гэжэ орденуудад ба «Эхын медаль» гэжэ медальнуудад шагнагдаа.

Гүрэнэй хуули засагай верховно органуудта хунгаха ба хунгагдаха эрх—советскэ эхэнэрүүдтэ хүндэтэ эрхэнэ гээшэ. Бурят эхэнэрүүд ур- дань энээн тухай ханахашы арга- гүй ябаа. Харин мүнөө тэдэнэр бул- тангай адли хунгуулин тушаал- нуудые эздэдэг, Советскэ Социали- стическэ Республиканыудай Верховно Советүүдтэ арадар хунгагдадаг болоо. Мүнөө манай республикада хамта 27 эхэнэрүүд—тэрэнһэ 18- нэ бурят эхэнэрүүд Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Советэй депу- татуудта кандидатуудад дэбжүүл- гэдэ.

Бурят-монгол арад хадаа советскэ социалистическэ байгуулалтада өө- рингөө агууехэ зол жаргалта энэ амгалан байдалые, СССР-эй ара- дуудай эб найрамданта бүлэ соо шунга шадалтай ба культурна ажа- лууха арга-боломжое харана. Эгээл тинмэ дээрһэһэ гитлеровскэ Германиһаа ба империалистическэ Японоһоо Эсэгэ ороцоо хамгаалан- гын дайнай жалнуудтэ бурят-монгол арад болбол Советскэ Союзай ара- дуудай дунда хүндэтэй хууриине эзэлжэ, агууехэ Октябрийн туйла- тануудые, Сталинска Конституцияар олгогдон өөһэдынгөө ажабайдалай эрхэнүүдые, ами бөөэ хайралгай хамгааллан байна.

270 немецка солладуудые ба офицернүүдые үгы хээд эрлэхэ зүрхэлгээр наһа бараһан снайпер Шырендэши Доржиев хатын хэтэдэ Мүнхэр алдаршаа. Советскэ Союзай Герой Жамбыл Тулаев 313 неме- цүүдые үгы хэһэн ба снайперска хэр- гэгтэ хэдэн арабад өөрынгөө дай- шалхы нүхэдүүдые хургаад, тээд тэдэн нилээд олон гитлеровскэ дээршээшэдые хюдаһан байна. 19 алдарт сэрэгүүднэй эрлэхэ ба зүрхэлгэ ябадалайгаа түлөө Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрээрэгэ олоо, 3000 шахуу сэрэгшүүднэй Советскэ Союзай орденуудад ба медальнуудад шагналдаа.

Бурят-Монголой эрэгтэй ба эмэгтэй худалмэришад, эрэгтэй ба эмэгтэй колхозниүүд, интеллигенци бүгдэ арадай талаһаа фронтдо туйлаха хэрэгтэ, дайсанаа түргэнэр ба дү- рэн илаха хэрэгтэ бүхэ хүсөөг үгэдэг байгаа. Республикын ажалшад, 280 миллион 377 мянган тухаригтэй урь- халамжа ба мүнгэн - эвэрин лоторейнүүдые героическа фронт- до тухаламжа болгон үгөө, нэгэ эскадрилья самоледуудые хоер танково колононуудые өөһэдынгөө зөөрөөр бүтээжэ, Советскэ Армиин зэбсэгжэл болгон үгөө. Тэрэһэлэн 70 миллион 149 мянган тухариг сабар мүнгөөр, 10 фунт алта, 8 пүд мүнгэ, 23 мянган пүд аде-хоолой зүйлүүд, 300 мянган дулаан хубсанууд ба хэдэ аше- лонууд Умысн бэлэгүүдые армида оруулаа.

Түрэл Арми тухай нимэ анхарал- тай байһанайнгаа түлөө манай рес- публикын ажалшад инаг вождэ нүх- эр Сталинһаа аха дүүгэй баярые ба Улаан Армиин баясхалангые 3 удаа хүлээжэ абалан байха юм.

Эсэгэ ороцоо хамгаалтын дайнай дүрэнһээ хойшонхи үе соо Бурят- Монгол хадаа Советскэ Союзай бүхэ республиканыудта адли өөрын- гөө арадай ажахые нэрээн бодхоожэ ба байгуужа байна. Дайнай һүүлдэхи шэнэ табанжэлэй эсэстэ республикыннай түхэл шарайн улам ехээр хубилаа, шэнэнүүдэ заво- дууд ба фабрикануудтай, хургуули- нууд ба театруудтай болохобди. Городууд ба тосхонууд түбхнэһэн байдалтай боложо, колхозууд ба совхозууд бэхнжээ.

Бурят-Монголой ажалшад Ста- линска шэнэ табанжэлэй хоёрдохи жэлдэнь ороод Советскэ Союзай бүхэ арадуудтай зэргэсэн, комму- низм тээшэ урагшаа этгэмжэтэй- гээр дахин ябана, Ленин—Сталинэй партида үнэн сэхэ, советскэ прави- тельствода инаглал ба баясхала- наар сэдхэл ханагаа дүрэн бур- ят-монгол арад табанжэлэй түс- бые дүүргэжэ ба үлүүлэн дүүргэжэ хэрэгтэ бүхэ хүсэе ба эди шэдиэ

үгэхэ, 1948 ондо өөрынгөө республи- кын автономно оршожо байһанайн 25 жэлэй оёе ажахын ба культурна ажабайдалай бүхэ халбаринуудта шэнэнүүд туйлалтануудад тэмдэг лэхэ байна.

Бүтээрадай хайндэр 1947 оной февралын 9 ойртожо байна. СССР-эй ба РСФСР-эй Конституцитай тааралдуулан зохоогдон өөрынгөө республикын демократическа Кон- ституциин үлдээ һуури дээрэ бурят монгол арад энэ баясхаланта үдэр РСФСР-эй ба Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Советүүдтэ депутатуудые хунгаха. Бүхэ союзна ба автономно республиканыудта а- дляар, Бурят-Монголнай Сталинска Конституциин туг доро хунгалта- нуудта зоримгойгоор бэлдэхжэ байна. Оломянган пропагандистнууд, лекторнууд, агитаторнууд, хунгуу- лин хуулине ба РСФСР-эй ба Бурят- Монгол АССР-эй Конституциинчуль- е ажалшадта ойлуулна. РСФСР-эй Верховно Советэй ба Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Советэй депу- татуудта кандидатууд хунгуулин бүхэ округуудад дэбжүүлэгдэжэ дүү рээ.

Республикын ажалшад болбол манай илалтануудые эмхидхэгшэ, советскэ арадай агууехэ вождэ, советскэ Конституциине зохоогшо Иосиф Виссаронович Сталинне РСФСР-эй Верховно Советэй ба Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Советэй депутатуудай бүгдээрэ дай түрүшын кандидатаар дэбжүүлэ. Саята Саянда, холын Баунтда, Сэлэнгын, Зэдын, Закаменай үгэнэ тала дайдада, тарян ажлтай Му- хэршээр ба Бичурада — манай республикын бүхэ улгуу тохойнуудта арад зон болбол үнэн сэдхэл зүрхэнөө, арадай талаһаа баясха- лангайгаар, немецко-фашистска бу- лимитаргадһаа советскэ Эсэгэ оро- цоо аршалһан хүнэй нэрые, манай оройной бүхэ арадуудта жаргаха ба хайнаар ажаһууна аргые олгоһон дэлхэй дээрэ өгээл демократическа Конституциине манда олгоһон хүнэй нэрые нэрлээ.

Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Советтэ хунгаха хунгалтануудай та- лаар Паровозо-бүтээлгэн хунгуу- лин округой хунгалтад хадаа ма- най найдалгамнай, манай эрэдүүдн байдалайгаа түлөө этгэхэ хүмнэй, манай тугнай болохо аравдудай инаг вождэ нүхэр Сталинэй тэрэ ок- ругто баллотировалагдаха зүбшөөлөө үгөөд байһандань ехээр баярлана ба округонодон. Паровозо-бүтээлгэн округохиндтай адли энэ хүчюүн баясхалантай мэдээ Бурят-Монго- лой бүхэ ажалшад баяртайгаар үг- табта. Юуб гэхэдэ, нүхэр Сталинэй түлөө голосовалхадаа хамагай тү- рүүн большевистскэ партиин гүлөө, советскэ правительствын түлөө, ма- най агууехэ Эхэ оройной хүсэн түгсэ байхын түлөө голосовалха байһандэ.

Нүхэр Сталинтай хамта хунгалтын урда тээхи суглаанууд дээрэ тэгэ- нэй дайшалхы соратнигуудын В. М. Молотов, А. А. Жданов, Н. М. Шверник, К. Е. Ворошилов, Н. С. Хрушев, Л. А. Андреев, Г. М. Ма- ленков, Л. М. Каганович, А. И. Ми- кояев, Л. П. Берия, А. М. Косыгин гэгшэд депутатуудай кандидатуу- даар дэбжүүлэгдэбэ.

Бурят-Монголой хунгалтад Эсэгэ оройнойгоо үмэнэ тэдэнэй үйлдэһэн габьяае мэдэнэ ба үндэрээр сэгнэ. Тинмээтэ тэдэнэрые халуун баясха- лангайгаар РСФСР-эй ба өөрынгөө республикын верховно органуудта дэбжүүлэ.

Улан-Удэ городской Железнооро- жно районной хунгалтадай хубида угаагшэ зол зохоолдоо. Нүхэр Ста- линэй үнэн соранин, хүн түрэлтэй зол жаргалтай түлөө эсэһэ сүсэр- гүйгөөр тэмсэгшэ Вячеслав Михай- лович Молотов Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Советтэ хунгаха хун- галтануудай талаар Железнодорскэ хунгуулин округто баллотиро- валагдаха зүбшөөлөө үгөө.

Республикын эрхим хүнүүд ажаүл- дэбэринг ба хүдөө ажахын түрүш- үүл, партийна ба советскэ орга- нуудай хүтэлбэрилгэдэ, навха ба искусствын хүдэлмэрилгэдэ РСФСР-эй ба Бурят-Монгол АССР-эй Вер- ховно Советүүдтэ депутатуудта кандидатаар дэбжүүлэгдэ.

ССР Союзай арадай артист гүрэнэй Бурят-Монголой Ленинэй орденотэ хүтжэмтэ-драмын театрай уранхайна- хтай хүтэлбэрилгэшэ Гомбожап-Цы- денжапович Цыденжапов, ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой секре- тарь Василий Максимович Кучеров, ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой секретарь Доржи Цыремпилов, Цыремпилов, Тарбага- тайн аймагай «Искра» кол- хозой хүнэй-тохарна фермые даагша Степанида Михеевна Зайшева гэгшэ РСФСР-эй Федерациин парла- мента дэбжүүлэгдээд байна.

Хунгалтад болбол бурят-монгол арадай 90 эрхим хүбүүд ба сабагад-

та арадай хэрэгэй түлөө тэмсэгшэ дэй — депутатуудай нэрээрэгэе го- хоор бэлдэхжэ байна. Эдэнэр дунда—Сэлэнгын аймагай Кар- Марксын нэрэмжэтэ колхозой Ду- гэртэ малай фермые даагша До- горжап Бальжиевна Эрдэнеева нэрэ байлсаха юм. Эсэгэ оройн хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ ма- най орондо хүшэр хүндэ аюул үх- хоолдоод байхадань Долгоржап Бальжиевна болбол өөрынгөө ээр- лөө 160 мянган тухаригые дайсан- илаха нинтын хэрэгтэ зориулнэ байна. Долгоржап Бальжиевна Э- рдэнеевагай ажалараа олоһон эр- рээр бүтээгдэнэ ээсбэг болбол ма- най эхэ оройной харша дайсалы хайра гамгүйгөөр хоодажа толоһон хайхан илалтые туйлахад тугалан Энээнэй урда тээ нүхэр Эрдыее- гай хүдэлмэрилжэ байһан «Улан- Удэнгэ» колхоз республика соо тү- рүү колхозуудай нэгэн болоно.

Эхэ ороноо немецко-фашистска булимтаргадһаа ами бөөэ мэдэ- лангүй аршалһан Советскэ Союзай Герой Иван Максимович Трофимов хай нэрэнэ республикын газарта суурхан элитэ болоһон байха мүн Нүхэр Трофимов армиһаа бусад эр- ердэд ажахын фронт дээрэ унаһы малгайгаа абангүй худалмэрилжэ байна. Энэ хүн Яруунын заганаа заводой директорай орлогшоор хүйс хэдэриллэ. Тээд тэрэ предприятн хадаа 1946 оной үйлдэбэринг түс- бые 130 процент дүүргээ.

Улан-Удын мяхянай концерн комбинатай коллектив өөрынгөө худалмэришэ Цыдымпылово депутатудта кандидатаар дэбжүүлэ. Д. Ц. Цыдымпылова энэ ком- натай эрхим стахановканыудай нэгэн боложо ябана. Тэрэ болбол үдэрингөө нормые 200—300 процен- т дүүргэдэг. Шэвэ зоригтойгоор ажа- лангай түлөө нүхэр Цыдымпылово «Хүнлэлэй тэмдэг» гэжэ орденотэ «1941—1945 онуудта Эсэгэ оройн хамгаалгын агууехэ дайнда алдартайгаар ажаллаһанай түлөө» гэжэ медальар шагнагдаһан байна.

Иволгын аймагай Саянтын МТФ-эй комсомольско-зулуушуудай брига- торна бригадын бригадир Бичи Санжиевич Дымбыловээр бултан манай республика омгорхоно. Энэ хүн өөрынгөө ажалдахи бэрхшээ- лүүдые шаламгайгаар ба комсомольскоор бададаг. Комсомольско залуушуудай тракторна бригадатууд республиканска социалистическэ мүршөөлд тэрэнэй бригамта банжэлэй турша соо сак урмаш түүрү хуури эзэлээд, ВЛКСМ-эй Комком ба республикын газартаряалай Министрестын дамжуулаа Улаан тугые бариха байдаг. Тэрэнэй бригадын ВЛКСМ-эй ЦК-н Хүнлэлэй грамотаар ба СССР-газартаряалангай Министрестын үнэтэй бэлгээр шагнагдаһан байна.

Мылдыгма Эрдэнеева Насандэреева советскэ үхибүүдэй эрхим хүн гынэ. Энэ багша арад нийтын дунда эрхимээр хүдэлмэри ажуулагдаһан хүмүүжүүлгэшэ гэжэ тоологдоно. Нүхэр Насандэреевагай худалмэрилгэ Заиграй аймагай Хүн Шэбэрэй эхин хургуулида хуралса- даа гэгдэхэ абан нэгшые хуралса- ша байхажай. Хуралсалай үндэр эр- жалта, хайн жвчам, нарин нягт дүрм — нүхэр Насандэреевагай худалмэриин аша үрэнүүд нимэ байһанууд.

Медицинын эсэһэ сүсаршагүй гүдэглэригшэ, областной больницын главна хирург, медицинскэ наука нучдай кандидат Эрдэн Раднаев Раднаевые бага ехэгүй мэдэхэ. Нүхэр Раднаевай хэһэн

ФЕВРАЛИЙН 9-дэ БҮГЭДӨӨРЭН ҺУНГАЛТАДА ОШОЕ!

Коммунистууд ба партийнабэш хүнүүдэй блогой кандидатуудай түлөө бүгэдөөрэн, нэгэн хүн шэнгээр голосуудаа үгэе!

Шалгархан большевик

Ханта хархис байгуулыг унагахын түлөө, ажабайдагтаа эзэд болохын түлөө Ленин үнэртүгэй, большевигүүдэй дотор орьелон бадарга эхилэе. Тэрэ жэлэй февральдаа той губернийн (мүнөөнэй Стара-Областин) Серафимовичий хүдэлмэришэн Казаковий бүлгэд Александр хүбүүн байна. Аба ажы хоерын шийн заводто хүдэлмэрилдэг юм.

партийна хургуулида хургагшаар, ВКП(б)-гэй Обкомдо—лекторээр, пропаганда ба агитацион табагыг даагшын орлогшоор—бүхы дээрээ зургаан жэлдэ хүдэлмэрилжэ, Маркс—Энгельс—Ленин—Сталиной гайхамшагта сэсэн хургаалы арад түмэндэ ойгуулхын тула анхарал оролдогто гаргаба. 1942 ондо ВКП(б)-гэй ЦК-гэй дэргэдэхи партийна эмхидхэгшэдэй Дээдэ хургуулида эльгэгдээд, хургажа байтарын, нүхэр Александр Яковлевич Казаковтэй ВКП(б)-гэй Центральна Комитетэй пропаганда ба агитацион Управленидэ абаан байгаа. Тэндэ хоер жэл дотор хүдэлмэрилхэдэ, ударихахы партийна хүдэлмэрин угаа ехэ дүй дүршэл олонон байна. 1945 ондо ВКП(б)-гэй Мордовско Обкомой пропаганда ба агитацион секретариин тушаалда жэл тухай ажаллаан, тингээд Партийна Дээдэ хургуулида хургажа, тэрэнээ дүүргэнэй һүлээр, 1946 оной намэр ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолоор Бурят-Монголдэ эльгэгдээд, партиин Обкомой пропаганда ба агитацион секретариар хүдэлмэрилжэ байна. Манай энлэ ерэнээр үинэй бэш большевик, Александр Яковлевич Казаков коммунистическэ хүмүүшүүлгын, гэгээрэл-болбосоролой талаар, илангаа идеологическа асуудалнуудад нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Бурят-Монголой Республикын арад зон Александр Яковлевич Казаковтэй шалгархан большевик, шадмар хүтэлбэрилгэшэ гэжэ мэдэхэ болонхой.

Нүхэр Александр Яковлевич Казаков Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Советдэй депутатта кандидат болгогдожо дэбжүүлгээд, Богдаринска № 48 хунгуулин округто баллотировалагдахаар регистрацилагдаа. Маркс—Энгельс—Ленин—Сталиной агууехэ сурталы ажаллаан арайдай дунта нэбтүүлэн дэлгэрүүлгэшэ, Эхэ оройной эрхим хүнүүдэй нэгэн нүхэр Александр Яковлевич Казаковтэй түлөө бүгэдөөрэн голосуудаа үгэе! Р. Бимбаев.

Түрүү эхэнэр, түрүү хүдэлмэришэн

Агустэй ба томоноуд паровозуудыг бүтээн гаргадаг Улан-Удын паровозо-бүтээлгын заводой түрүүшын корпусай бин болононоо хойшо 14 жэл үнгэрэе. Энэ болзорой охорхонше хаань, советскэ хүнүүд агууехэ ажал бүтээжэ шалахан байна. Тэдэнэй тоодо мүнөө Киричичо-заводскэй хунгуулин округтоо БМАССР-эй Верховно Советдэй депутатта кандидатаар дэбжүүлгэдэн, паровозо-бүтээлгын заводой эрхим станановецуудай нэгэн нүхэр Анна Хабаевна Майкова олоосоно. Анна Хабаевна Майкова 1915 ондо Иркутска областин Булушка сельсоветэй Балшар нотагта түрэн юм. Тэрэнэй бичигхан наһанайн зол жаргал хаанта засагай үжэнги хара үүлэндэ бүлгэлдэн байгаа. Гашуудалта байдал, ажалай хүндэ хүшэры хара баһаа хойшо мэдэржэ, үлдэнше, дааранше байха юм. 9 хүнөө бүрилдэн бүлгээ гансааран хүдэлмэрилдэг эсгэнь яаше тэлхэжэ шаладаггүй байгаа. Наймагхан Анота энэ тэр хүнэй бартай болохо, заруулжа эхилээ. Айлай хүтэды харуулаашы, гахайнууды адуулаашы үзэе.

Б У Н Г А Г Ш А Ю У М Э Д Э Х Э Ё Н О Т О Й Б

АСУУДАЛ: РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Советдэй депутатууд ямар болзороор хунгагдадаг бэ? ХАРИУ: РСФСР-эй Конституциин 25-дахы статья ба БМАССР-эй Конституциин 22-дохы статьягай ёсоор, Российска Федерациин ба Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Советдэд болбол дүрбэн жэлээр хунгагдадаг, тинимэдэ, депутат бүхэн мүн энэ болзороор хунгагдадаг байна. АСУУДАЛ: Верховно Советдэй составһаа депутатиде болзороо үр дүгээр гээдэ лүүдэ болохо гү? ХАРИУ: СССР-эй Конституциин 142-дохы статья, РСФСР-эй Конституциин 147-дохы статья ба БМАССР-эй Конституциин 110-дахы статьягай ёсоор: «Депутат бүхэн хунгагшаданга урда өөрынгөө хэбэн хүдэлмэри тухай ба ажалчатай депутатуудай Советдэй хүдэлмэри тухай тоосожо байха уялгатай, мүн хунгагшаданга урда өөрынгөө шийлхэбээр, хуулар тогтогдонон журамтай ёсоор ямаршые сагта гэдэгтээ бусаагдаха болохо байна. АСУУДАЛ: Депутат ямар хүн байха ёһотой? ХАРИУ: Нүхэр И. В. Сталин Москва городской Сталинска округой хунгагшадай хунгуулин урда тээхи суглаан дээрэ 1937 оной декабриин 11-дэ хэлэнг үгэ соогоо, манай советскэ депутат болбол арад зондоо алба хэгшэ мүн гэшбэй гэжэ мэдэхэ ёһотой ба арайда үгээн захяа заабарин ёһоон ябаху уялгатай байна гэжэ заабан байгаа. «Хунгагшад, арад болбол— гэжэ депутат Сталин хэлэ нэн,— өөрынгөө депутатуудта ямар эрилтэ хэхэ ёһотой гээдэ, тэдэнэрэй өөһдынгэ зорилгонуудай дээдэ хамжээд байхын тулада, тэдэнэрэй өөһдынгэ хүдэлмэридэ политическэ обывательнууд болгоруо доошоо орохогын тулада, тэдэнэрэй ленинскэ тухтэй политическэ ажал-абуулагшатай тушаалда үлэхын тулада, тэдэнэрэй Ленин шэнги тиймэ тодорхой, тодо ажал-абуулагшад байхын тулада, тэдэнэрэй Ленин шэнги байлдаанда айдлагуй зүрхтэй ба арайда лайдата хайра гамгүй хатуу байхын тулада, хэрэгтээ ороо болохо эхилхэдэ ба горизонт дээрэ ямар нэгэн аюулай үзэгдэхэдэ али бүхы уулгар ябадалһаа, али бүхы тэрэн шэнги ябадалһаа сүлөө байхын тулада, али бүхы уулгаршуу ябадалһаа Ленин шэнги баһал тэдэнэй тиймэ сүлөө байхын тулада, бүхы глоснууд ба минууды алыше талаарын бодомжолхо ба алыше талаарын мэдэхэ хэрэгтэй болодог ороо асуудалууды шийлхэдэ Ленин шэнги баһал тэдэнэй тиймэ сэсэн ба мэгдэдэггүй байхын тулада, тэдэнэй Ленин шэнги тиймэ үнэн ба сэхэ байхын тулада, Лениний дуралдаг шэнгээр өөрынгөө арадта тэдэнэй дуралдаг байхын тулада эрилтэ хэхэ ёһотой». Мүн Лениний хэрэгтэ үргэлжлэгшэ агууехэ Сталин шэнги байхын тулада эрилтэ хэхэ хэрэгтэй. В. Кгьгов, Юстициин ахалагша советник

А г и т п о х о д

дворецкэ — Кабанск маршудар хамта 150 километр ябаху юм. Эдэнэр 5 колхоз, малажалай 15 ферме, 8 загашадай бригаданууды хангахаа гадна, уншалгын байшан, колхозой клуб, агитпункт бүхэндэ тогтожо, Верховно Советүүдэй депутатуудта кандидатаар дэбжүүлгэдэн арайда үнэн сэхэ хүбүүд ба

басагадай ажал-ябуулануудтай хунгагшадые танилсуулаха байна. Мүн агитпоходой агитаторнууд, «Гайханыху хуудан», ханын газетга, удагшын уранхайханай номернууды хунгагшадта харуулха юм. Б. Дансоров.

ДЭЭДЭ ХУРГУУЛИ ШЭНЭ ТАБАНЖЭЛДЭ

С. КАФТАНОВ, СССР-эй дээдэ хуралсалай министр. Урда тээхи Россия студентнэрэй тооһоо 6 дахин олон юм гэшэ. Дээдэ хургуулин хэрэгтэ советскэ гүрэн угаа ехэ зөри гаргашална. Гансал энэ жэлдэ вузуудта 4,5 миллиард шаху түхэриг гаргашалдаа. Хаанта Россия үедэ дээдэ хургуулинууд имгалт мүнөөнэй РСФСР ба Украиннын территория дээрэ бий нэн. Советскэ засагай жэлүүдтэ бүхы национальна республикануудта нилээд олон вузууд байгуулагдаа. Арбан гурбан миллионхоо үлүү тоотой манай советскэ интеллигенциин зэргэдэ дээдэ хургуулигэй миллион хахад хүнүүд бий. Энэ болбол революциин урда тээхи Россия үеынхөө 15 дахин олон гэшэ. Үнэршын жэлдэ манай вузууд 70 мянган гаран специалистнууды гаргаа. Гэбшэе, оройнойнай бурьялан халбаржа байгаа арайда ажы ба культура, ажайлудбарин, транспорттын ба хүдөө ажыын дайнай һүүлдэй хэрэгэн болхоолын зорилгонууд болбол эрдэм ухаагай элдэ бүхы халбаринуудаар дээдэ хургуулигэй хэдэн зуун мянган хүнүүды эринэ гэшэ. Табанжэлэй турша соо оройнойнай вузууд 602 мянган мэргэжэлтэды бэлдэхэ байна. Табанжэл соо оройнойнай вузууд советскэ индустрида, ажайлудбарин, транспорттын ба барилгын элдэ халбаринуудаар 150 мянган шахуу мэргэжэлтэды бэлдэхэ байна. Табанжэлэй турша дотор хүдөө ажыын вузууд 50 мянга шаху агрономууд, зоотехнигүүд, ветеринарны врачүүд ба бусад мэргэжэлтэды бэлдэхэ юм. 1950 ондо СССР-та 193 мянган эхн ба дунда хургуулинууд хүдэлмэрилхэ юм. Тэдэнэрэй хургуулинуудтай тус тус миллион хүн болохо байна. Иймэ олон хургуулинууд үндэр мэргэжэлтэй нилээд олон бичигшарны хэрэглэхэ байна. Иймэхэ вузууды дүргэжээдэ 40 гаран процентин арайда гэгээрэлэй кадрнууды олошуруулхаар ошохо байна. Медицинскэ вузууд табанжал соо 100 мянган шаху врачүүды гаргаа юм. Энэ болбол больницанууд, поликлиниканууд, амбулаторионууд, амаралтын гэрнүүд, санаторионуудай тоо нилээд олошуруулаха байна. 30 мянган шаху дээдэ мэргэжэлтэй юристичкэ ба экономистнууды юристичкэ ба экономистическа институтууд гаргаа байна. Энэ ехэ программые гүйсэхэын тула хэдэн олон шэнэ вузууд байгуулагдаха юм. Бидэнэр мүнөө наука ба техникын угаа түргэнэр ургажа байхан тэдэ байна гэшэбди. Шэнэ технологи-ческэ процессүүды нэбтүүлгэ, автоматизацилгэ, атомой энергине олохо абадал, радиотехникын эхэн халбаралта, реактивна техникэ хэрэглэгэ гэхэ мэтэ—эдэ бүгдэ болбол өөрынгөө практикческэ хүдэлмэридэ гансашы наука ба техникын бүхы туйлалтанууды хэрэглэжэ шалаха бэшэ, харин эрдэм ухаанине зүрхэлгөөр ураг-

гэжэлтэ профессорско-преподавательска кадрнуудаар дээдэ хургуулинуудай хангаданһаа нилээд дүлддэха байна. Дээдэ хургуулинууд болбол наукин ургалтын эгээл ороо зорилгонууды шийлхэхэ үргэтэй. Манай оройной бүхы научнэ хүдэлмэрилгэшадэй гурбанай хоер хубин дээдэ хургуулинуудта юм. Иймэ дээршэе, манай оройной гадуурхи наукин туйлалтанууды ойрын сагта үлүүдэн дабажа гараха гэжэ нүхэр Сталиной табинан зорилго болбол вузуудай хүдэлмэрилгэшадээршэ дүргэгдэхэ байханын ойлгогостой. Табанжэлэй эсэстэ манай оройной вузууд 65 мянган научно-педагогическа хүдэлмэрилгэшадтэй байха юм. Наука ба техникын туйлалтанууды шудалжа шалаха мэргэжэлтэды хүмүүжүүлхын тула вузуудай лабораторионууды мүнөө үеын научно-хуралсалай түхээрэлээр, эрхим хайн үебинүүдээр зөбсөжүүлжэ хэрэгтэй. Табанжэлэй турша соо нилээд олон үебинүүд гаргалдаха байна. Үнэрэгшэ жэлдэ 200 гаран азын нэвтэй 5 миллион тиражтай үебинүүд хэблэгдэе. Манай орондо дээдэ хургуулин ургалта ба халбарилты гэршэлхэн хэдэн баримтанууд ба тоонууд нимэ байна. Богонихон историческа болзор соо манай орон культурану революци хээ. Капитализмын түгэхэдэ тад ондо байдалтай. Дайн сэрэгтэй дүрэн хойно тэндэ вузуудай тоо, студентнэрэй тоо ба хургагшарай тоо нилээд хавагдаа ба хавагдажы байна. Дээдэ хургуулида гаргашалдаа гаргаша дээр эрхэ тутам бага болохо, хуралсалай түлөө түлбэри ехэ болоно. Эмань

бага шадалтанда дээдэ хургуулида орохо ябадалын үгы болгоно. Али болохо аргаар хургуулида орожо шаданан ээригтэй студентнэр үлэн хооһоор гэр байшантай нердаг ба подвалда байдаг. Дээдэ хургуули дүргэгшэд өөрынгөө абаан эрдэмы хэрэглэхэ газар хаанашы олодоггүй. Өөрынгөө мэргэжэлээр хүдэлмэри тон үсөөн хүнүүд абадаг. Тэдэнэрэй олонхын али болохо дайралдаха газартаа ородог: инженерүүд хара хүдэлмэришэд, офицерүүд болохо г. м. Тинхэдэ нилээд олонини (40 гаран процентин) ямаршые хүдэлмэригүүгэр үлэдэг. Мэргэжэлтэды үлүү олоноор гаргажарихан тухай, дөн олон дипломууд үгтэжэ, обшестводо хэрэглэгдэхгүй эрдэнтэй интеллигентүүд дэн олон болошоо гэвэн өлдхэлүүдэй капиталистическэ ороноудта бэшгэдэгын гайхалтай бэшэ. Эдэ өлдхэлүүдэй авторнууд дээдэ хургуулида абалгы халхы дуралдаха. Дүгэлжэ байхан дэлхэйн экономическа кризис капиталистическэ ороноудай дээдэ хургуулин байдалда нүлөөлхэ байна. Советскэ Союзта тон ондор байдалтай. Манай залуушуул мэргэжэлтэды үлүүгээр гаргахы ябалалһаа ба хүдэлмэригүү байдалһаа айнагүй. Манай орондо болохо байгша материална ба культурна туйлай ехэ ургалта болбол эсэстэ түүхэтэ зорилгы—ухаан бодоной хүдэлмэри ба хара хүдэлмэри хоорондохи илгээе усцхалгы—бэлүүлгэдэ хүргэхэ байна. Ушарын хадаа арайда хуралсаалда, тодорхойбол дээдэ хургуулида, манай большевистическэ парти, советскэ гүрэн ба агууехэ вождэ, манай аралыне гэгэжүүлгэнэ нүхэр Сталин онсо анхаралы хандуула гэшэ.

Шэнэ үзэгийг бүгэдөөрэн шудалая!

Взэг бэшэг шудалалга

Үнгрэн оной декабриин 12-т Сэлэнгийн аймагтай центер дээрээ арад сондо үзэг бэшэг зааха культурмеецүүдэй семинар боложо, 30 хүн хабаадаа хэн.

Тус семинар дээрэ аймагтай гэгээрэлэй таһагыг даагша нүхэр И. А. Осодов гэгшэ ород алфавит дээрэ зохоогдоон бурят-монгол үзэг бэшэгтэ арад зоние хургаха хэмжээнүүд тухай, ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр П. Ф. Михайлов Сталинска Конституци

тухай ба ВКП(б)-гэй айкомой агитаци ба пропагандын таһагыг даагша нүхэр Дылыков советскэ хунгуулин системэ тухай лекциинүүдые уншанан байгаа.

Декабриин 10-ай мэдээгээр үзэг бэшэг мэдээлэггүй ба бага мэдэхэ зоний тоо аймаг соо 913 хүн байһан байна. Декабриин 15-аа Нохонхой, 13-ээр Зөвхэй, Ново-Селенгинск, Иргонь ба Тамчы-хамта табан самоннуудта хэшээлнүүд эхилээд 536 хүн хуража байна.

Буралсалай хэшээлнүүд Нохонхой

сомоной «Большевик» ба Лениней нэрэмжэтэ колхозуудта нилээд хайнаар эмхидхэгдээ. Тэндэхи хургуулин багшанар нүхэр С. Зодбова ба Р. Дылгырова гэгшэд культурмеецүүдээр томилогдоод эдибхитэйгээр хүдэлмэрлэнэ.

Загастайн (түрүүлгшэнь нүхэр Очиров), Додо-Бүхэнэй (түрүүлгшэнь нүхэр Батуев) ба бусад самоннуудта шэнэ үзэг бэшэгийг шудалалга үшөө хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна.

Д. Буянтуев.

Шухала асуудалые тооногуй

Ород алфавит дээрэ зохоогдоон бурят-монгол үзэг бэшэгтэ арад зоние хургаха гэгшэ туйлай шухала асуудал болоно.

Гэгшэе, Мухаршэбэрэй аймагтай Октябрьска сомоной «Шэнэ-байдал», «Улаан-Туяа», Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудаар бурят-монгол үзэг бэшэгийг шудалха хүдэлмэри мүнөө хүртэр эхилээгүй байнаар.

Эдэ колхозуудта үзэг бэшэг мэдэхгүй хүнүүдэй тоо бүридхэл мүнөө хүртэр абтаагүй. Хэтэрхэдэ, «Шэнэ-байдал» гэгшэ колхозой түрүүлгшэ нүхэр Ц. Будаев гэгшэ — «Энэ хүдэлмэри ябуулха тухагүй» гэжэ мэдүүлбэ.

Мүн тэршэлэн тус сомоной түрүүлгшэ нүхэр Панов гэдэгшэ энэ хүдэлмэрин юундэ, эмхидхэгдээгүй байһанай тухай асуухада «Манай колхозуудаар үзэг бэшэг мэдэхгүй хүнүүд байхагүй» — гэжэ ханаанаа абаад нэнгэргүүгөөр хөөрэнэ.

«Манай энде газетэ ерэдэггүйн эхэл муу байна. Манай колхозой партийна организацйнаа нэгшэе хүн ержэ орон соохи ба хилын саана боложо байһан нонинуудые хөөржэ үгдэггүйн гайхалтай юм» гэжэ хөөрбэ. Ушар нимээе, Октябрьска сомоной партийна, советскэ хүдэлмэрлэгшэд шэнэ үзэг бэшэгтэ зоние хургаха, газетэ журнал захира ябадалые хайжаруулха, колхознигуудай дунда нийтэ-политическэ хүдэлмэри эрид шангалхаха ээргэтэй.

«Улаан-Туяа» гэжэ колхозой хоердохи таряанажалай бригадада нэгшэе экзэмпляр газетэ ошодоггүй байна. Энэ бригадын түмэршэ дархан нүхэр Санжа Доржиев болбол

«Манай энде газетэ ерэдэггүйн эхэл муу байна. Манай колхозой партийна организацйнаа нэгшэе хүн ержэ орон соохи ба хилын саана боложо байһан нонинуудые хөөржэ үгдэггүйн гайхалтай юм» гэжэ хөөрбэ. Ушар нимээе, Октябрьска сомоной партийна, советскэ хүдэлмэрлэгшэд шэнэ үзэг бэшэгтэ зоние хургаха, газетэ журнал захира ябадалые хайжаруулха, колхознигуудай дунда нийтэ-политическэ хүдэлмэри эрид шангалхаха ээргэтэй.

«Б.-М. Унэн» газетын тухай корреспондент.

Абьяс шадбаритание тодорүүлалга

РСФСР-эй Министруудэй Советэй дэргэдэхи искусствонуудай хэрэгийг эрхилхэ комитет ба Комсомолой ЦК-гэй шиндхэбэрин еһоор драматическа ба музыкальна театруудай артистуудай творчествон харалгалууд мүнөө үнгэргэгдэжэ байна.

Энэ оной февраль ба март харуунда Москва городто үнгэргэгдэхэ Бүхэроссийска харалгада БМАССР-эй театруудай залуу артистуудай түлөөлгшэдэй хабаадалсаха байһан тула Бурят-Монгодо республиканска харалга январин хүүлэй үзэр үнгэргэгдэһэн байна.

Энэ харалга болбол Советскэ театруудай залуу артистууд, режиссернууд ба уранзурашадые шууд дэбжүүлхэ, театруудай залуу кадрнуудай дунда буралсал ба политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хайжаруулха гэһэн зорилготой юм.

Энэ харалгада эрхимээр хабаадажа шадхаар залуушуул Бурят-Монголой театруудта үсөөн бэшэ юм. Улан-Удын бүхэ театруудта комиссонууд эмхидхэгдэһэн ба мүн тэршэлэн харалга үнгэргэхэ хэрэгийг эрхилхэ республиканска Центральна комисси эмхидхэгдээд хүдэлмэрээ эхилээ.

Гүрэнэй Бурят-Монголой Лениней орденото хүгжэмтэ драмын театраа 20 шахуу драматическа артистууд, дуушад ба танцорнууд тус харалгада хабаадаха болоһон байна. Тэдэней тоодо В. Абушеева, В. Жалсанова, Лосев, Чимитова, Скольчикова ба бусад ороно.

Эдэнэр болбол Островскын «Гроза», Кроной «Флодой офицер», Горькиной «Егор Булычев» ба Хоца Намсараевай «Тайшагай ташуур» гэжэ драматическа үжэгүүдтэ гол гол рольнуудые наадахада, өөһэдынгөө артистическэ талантнуудые эрхимээр харуулан байха юм. Мүн театрын оперно дуушаднаа нүхэр Балдаков, Арсланов, Шатанова ба бусад тус харалгада хабаадаха юм. Эдэнэр болбол «Русалка», «Баяр», «Энхэ булат батор», «Фауст» гэгшэ зэргын оперно үжэгүүдтэ гол рольнуудые үндэр шадбаритайгаар дүргэдэг байха юм. Театрын балетнэ группаа Бадмаев, Жигжитова ба бусад хамта 10 шахуу хүн харалгада хабаадаха байна.

Ород драмын республиканска, эдир залуу харалгадай ба колхозно-совхозно театрууднаа өөһэдынгөө

шадбарыар харагшадые хонирхуулан баясуулжа шаданан залуу артистнар Серебряков, Ермолаев, Левин, Тихов, Васильев, Дикова, Шиткина, Спиридонова ба бусад харалгада хабаадаха болобо.

Улан-Удын бүхэ театрууд тус харалгада эдибхитэйгээр бэлдхэжэ ороно. Эжжэг наадануудые уридшалан харуулга дээрэхэ тобшолходо, энэней урда тээ хуушанай мэргэжэлтэ артистуудай дүүргэжэ байһан харюусалгатай рольнуудые манай театруудай залуу артистуудай амжалтатайгаар наадажа шадха байһанинь эли тодо болоно.

Колхозно-совхозно ба мүн Гүрэнэй Бурят-Монголой Лениней орденото хүгжэмтэ драмын театруудта харалгада хабаадаха залуушуулы шэлэн олохо хамта эдэ театруудай харалгын комиссонуудай гэмээр нэгэ бага унжагайруулагдаһани тэмдэглэхэ шухала.

В. Моргунов, РСФСР-эй Министруудэй Советэй дэргэдэхи искусствонуудай хэрэгийг эрхилхэ комитетэй инспектор.

Англо-советскэ договор тухай асуудал тушаа

«Бевин болбол харилсан туһалааха тухай англо-советскэ договор-хоо арсана» гэһэн гаршагтай статья январин 15-да «Правдада» гараһанай дашарамда Великобританиин Правительствон мэдүүлг январин 23-да «Правда» газетэдэ тунхаглагдаба.

Тинхын хажуугаар Великобританиин Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Г. Бевин болбол январин 18-да СССР-эй Министруудэй Советэй Түрүүлгшэ И. В. Сталинда дор дурсагдаһан бэшэгийг СССР-тэ байгаа английска элшэн сайд Г. Петерсон гэгшээр дамжуулан эльгээһэн байна гэбэл:

«Москвата Имперскэ Генеральна Штабай Начальнигы хани хайнаар угтаһан хадатнай угаа баяртай байһаб, тини би болбол Тантай хөөрэлдэһэн тухайгаа намда Монтгомериин үгһэн тоосоото элдхэлые угаа хонирхолтойгоор шэнжэлэн үзэжэ байһаб.

Зүгөөр союз ба дайнай бүгдэхэ харилсан тухай англо-советскэ договор гэгшэ Нэгэдэмэл нацануудай Организацнар хэлэгдээ гэжэ тооложо болохо байһан хадан, тэрэниие «дороо үндэхгүй хиндэ байһан юм шэнгээр» Лондондо харагдажа болохо бээ гэжэ Танай хэлэһэн болбол дээрэ бидэнэр ханаагаа зобоод байһабди. Январин 15-да «Правдада» гараһан статья соо намайе эгээ нимэ ханал болбол баримтална гэжэ бэшэд, тон буруу ханал түрүүлхээр болгоһон бээрээ декабриин 22-то минни радиогоор хэлэһэн үгэ сооһоо нэгэ юмые абажа хаяад, тон буруугаар тайлбарилжа б-шэһэн байба. Үнэнтэ дээрэ би болбол бусад бүхэ гол эхэ союзнигуудай хэлэжэ байһан юумые хэлэе хэм гэбэл тэдэ

союзнигууд гэгшэ өөрингөө политикые Нэгэдэмэл нацануудай Организацйнаа үндэхэлнэ гэһэн байгаа. Ингээ бодохо гэгшэ ямар удхатай байһыень би ойлгожо шаданагүй, баһа фельдмаршал Монтгомериин хэлэһэн дээр» гэжэ минни ойлгоһоор хадаа, тус договор тухай Та гансаараа нимэ ханалтай байна бэ шэб гэжэ Танай хэлэһэн дээрээ, «Правдада» гараһан статьяе илангага ехээр гайханаб. Энэ ханамжа хадаа мүн ганса минни ханажа байһан юумэ бэшэл даа.

Ханал бодоһе «верюулжэ болохо минни статья «Правдада» гараад байһан дээрээ, энэ асуудал тушаа тэдэ Дээдэ түрэлтын Правительствон ханал бодоһе дахад тайлбарилжа мэдүүлгэ хэлээхэ ондоо юумэ намда олдоногүй, тинхэдэ Таниие тус мэдүүлгынни түрүүн харайга гэжэ ханаха байһаб. Энэ мэдүүлгые январин 20-ой үглөөгүүр тунхаглаха байһаб.

Январин 22-то СССР-эй Министруудэй Советэй Түрүүлгшэ И. В. Сталин болбол Великобританиин Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Бевиндэ дор дурсагдаһан харюу бэшэг эльгээһэн байна гэбэл:

«Танай эльгээһэн бэшэгийе январин 18-да абабаб. Нэгэдэмэл нацануудай Организацнар Уставһаа үндэхэлэн гараха уялганууднаа бэшэ ондоо юунтэйһе Великобритани холбогдоогүй байна гэжэ хэлэһэн Танай мэдүүлгэ хадаа намайе гайхуулаад байна гэжэ сэхэрүүн хэлэхэ еһотойб. Зохио тайлбарилгүй гүр тини мэдүүлгэ хэд байһабди, англо-советскэ хани барисаанда дургүй дайсад тэрэниие хэрэглэжэ болохо юм гэжэ ханаха байһаб. Англо-советскэ договор соо элдхэһэн шалтаг дурсаһан ябадал хэды ехэ

байбашье, тэдэ шалтаг барисан юумэнүүд договорой ушар дайнай хойто тээхи үедэ хэдэ хэдэ хулуруулан байбашье, англскэ договор ноур дээрэ бил хадаа, манай оронундаа үндэе тохохо байһанинь на тодо байна.

1946 оной сентябриин 11 Александр Вертедэ интервью доо: «Советскэ Союз болбол ска агрессида эсэргүүсэхээр дээ туһалалсаха тухай Великнигэй договор хэһэн холбоон — гэжэ хэлэхэдэ, эгээ энэ байдал дээрээ үндэхэлжэ хэн байгаа, тини хадаа, үндэхэлжэ уялганууднаа гал-ликэбритани тушаа уялганууд байһабшуу.

Зүгөөр, Танай эльгээһэн Британска Правительствон болбол энэ хэрэгийг дүрэн үрлэжэ үгөөд, ойлгогдохогүй үлээнгүй. Мүнөө Та бидэнэр советскэ договор тушаа налтай байһаннай эли тодо гэгшэ.

Британска Правительствон гээ соо тусхайлан дурсаһаа еһоор, англо-советскэ догзороые хунааха тухай хэлэхэ юм наа, хэрбээ тингэжэ хунахай үнэхөөрө шухала болгохэ дэхэ гэгшэ наа, энэ договор зорые хунаахаһан түрүүн тэрэной удхыень хулуруулжа элдхэһэн шалтаг дурсаһан юм гэжэ тэрэниие сүүлгээ, тусэрые хунааха хэрэгтэй гэжэ еһотой байһаб Гансал нимэ дур хэһэнэйгээ хүлээрэ, тэрэной болзороые хунааха тухай болгон хөөрөлдэхэдэ болохо

Английска армиһаа болхуу-тажа байһан тухай «Дейли Геральд» бэшэнэ

ЛОНДОН, январин 22. (ТАСС). Рейтер агентство болбол английска армиһаа тэрбелдэн 18.784 болхуулуудые бариха гэһэн захиралтые полицы абаад байна гэһэн «Дейли Геральдын» мэдээсэлые дамжуулаа. Тэрэ газетын бэшээр хадаа, эдэ болхуулууд Англида боложо байһан хамга бүхэ гэмтэ ябадалуудай 5 процентын түлөө харюусалгатай байха юм гэнэ.

Шэнжэлэл бэшэгшэ Стэнли Бишоп гэгшэ Англида ба доминионуудта дүн хамта 21 мянга гаран болхуулууд бии гэжэ мэдүүлнэ.

Венгридэ антиреспубликанска заворые хүтлээрилгшэдэй нэгэниин арестовалагдаа

БУДАПЕШТ, январин 22. (ТАСС). Будапештскэ радио болбол Венгерскэ республикые унагааха ябадалые бэлдхэһэн заворонигуудай ноуса генеральна штабай начальник байһан урдын генерал-полковник Далноки Вереш Лайош гэгшэ арестовалһан тухай Венгрийн дотоодын хэрэгүүдэй министрийн мэдээсэлые дамжуулаа.

Далноки Вереш Лайошын асуулта боложо эхилээ.

Иранда демократическа үзэлтэндэ хашалан үзү

ТЕГЕРАН, январин 21. (ТАСС). «Кейхан» ба бусад тегеранска газетүүд болбол Иранска Азербайджанай прокурор Феридун Ибрагимий гэгшэ саазалхаар шиндхэхэ гэжэ мэдээсэ- нэ. Лаб найдахаар бэшэ мэдээсэлые еһоор, тэрэ приговор хүсэндэе хүргэдөө юм ха.

ТЕГЕРАН, январин 21. (ТАСС).

«Эттедаат» гэжэ газетын хэһэн хадаа, январин 15-да полеовой сүүдэй шиндхэхэриин Мехабатда 10 иранска сержант болон младша офицерүүд үгдөө даа гэнэ. Тэдэнэр хадаа эр-жанска демокрадуудтай нэгэ хэн байгаа.

Триестдэхи байдал тухай «Ньюс Кроникл» бэшэ

ЛОНДОН, январин 23. (ТАСС). «Ньюс Кроникл» газетэ болбол өөрингөө корреспондент Берта Гастер гэгшын статьяе тунхаглаһан байна. Тэрэ хадаа Триестдэ байгаа союзна хуули захирганаай албахаартад болбол Югославида ба демократид хашра үзэл баримтална гэжэ мэдүүлнэ.

«Правительствена эмхи зургаануудта националистическа үзэлтэй италянецууд дүүргэхэй, тэдэ Тундэны правительствода дуратгүй хүнүүдэ бэшэ ондоо нэгшэе словен

эндэ байхагүй юм гэжэ Гастер шэнэ. Сэрэгэй гэмтэ ябадал нэйнгээ түлөө саазалагдаха югославска сүүдээр шиндхэ доктор Барагые үмөрлэн байһабди. Тэрэ хадаа союзн гэжэ захирганаай дэргэдэ сая хуруулуудай асуудал тушаалтэй тушаалтай байһан Фашистуудые зайлуулхын байгуулан сээрлэлгын сүүдэ даа милл наада гаргахын хэгдэһэн хуурмаг хэрэг мүнэ

Индонезияда французска сэрэгүүдэй хуулуудые Индидэ бутуушаана

ДЕЛИ, январин 22. (ТАСС). Радиогой мэдээсэлые еһоор, Индо-Хитада французска сэрэгүүдэй ябуулгануудые бутуушаажа эсэргүүсэхэ ябадал энде улам ехэдэжэ байна.

Бүхэ Индийн профсоюзнууд болбол өөрингөө бээ даанхайн түлөө тэмсэл хэжэ байһан намтай найрамдалтай байһан дүүлгэ гэбэ.

Италянска правительствын байдл тушаа

РИМ, январин 20. (ТАСС) Энэ гэгшэ агентствын мэдээсэлые еһоо преьер министр де Гаспери гэгшэ өөрингөө кабинетэй тушаалһан гараша тухай мэдүүлгые президентэ барюулба гэжэ тунхаглагдаа. Де Гаспери хадаа Союзнэ комиссиене толгойлош

адмирал Стоун гэгшэтай уулзаада үндэ үндэ хөөрөлдэ гэнэ. РИМ, январин 20. (ТАСС). Үдэхэлэн министрүүдэй советүүдэ де Гаспери гэгшэ шынэсэ гэгшэ тушаалһаа гараһан тэрэниингөө то той де Никола мэдүүлбэ гэжэ римскэ радио дам

АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ТАҢАГУУДЫЕ ДААГШАДАЙ ЗҮБЛӨӨН

Январин 21 — 23-ай үдэрнүүдтэ Улан-Удэ городто аймаг ба районуудай арадай гэгээрэлэй таһагуудые даагшадтай зүблөөн үнгэргэгдэбэ.

1946 — 1947 онуудай буралсалай жэлэй түрүүшын хахад дун ба буралсалай жэлэй хоердох хахадта арадай гэгээрэлэй оргонуудай зорилгонууд тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгээр энэ зүблөөн хүдэлмэрээ эхилбэ. Манай республикын хургуулинууд энэ буралсалай жэлэй түрүүшын хахадые хангалтагүй показателтайгаар дүүргээ. Гүгэдэниингын буралсалые ябуулха түсэбэй еһоор 74.143 хурагшадые хургуулида хабаадуулха байһан зад, нэгэдэхи четвертинн хүүлэй мэдээгээр 73.028 хурагшад буралсалда хабаадуулагдаһан байна. Гэхэтэй хамта, 1—4 классуудта хурагшадые абаха түсэбөө үлдүүлэн дүүргэһэн аад, харин 5—7, 8—10 классуудаар түсэбөө холо дүүргэгүй байха юм. Мүн түрүүшын хахад жэлэй эсэс хүртэр республика дотор 961 хурагшад хургуулида охижорхион байна. Энэней гол шалтагаан хадаа буралсалай жэлэй мучтаар бэлдхэһэн, хурагшадтай түрэлхидэй дунда ойлголчламжын хүдэлмэри булар ябуулан ба интернет эмхидхэггүй, халуун хоолоор хүүгэдые хангажа шадлаагүй ябадал болоно. Мүн түрүүшын хахад жэл соо республикын хургуулинуудай бүхэ буралсалдан

30 процентнь номдоо муугаар хуража гараа. Энэ болбол буралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ еһоо тэдэ хандаха ябадалы үшөө үзэгдэжэ байһаннаа, багцанарай ардэм мэргэжэлэй доогуур байһаннаа ба методическа нэгдэлнүүдэй булар хүдэлмэрлэгэ байһаннаа гараа. Тиниэхээ дурсагдаһан дутуу дундануудые ябууд усадхаха ба энэ буралсалай жэлые амжалтатайгаар дүүргэхэ гэһэн хэмжээнүүдые харуулан дэлгэрэнгы шиндхэбэри тус зүблөөн абаба.

БМАССР-эй Министруудэй Советэй ба ВКП(б)-гэй Обкомой бюорогой «ород алфавит дээрэ зохоогдоон бурят-монгол үзэг бэшэгтэ арад зоние хургаха хэмжээнүүд тухай» 1946 оной октябриин 16-да гаргаһан тогтоолой аймагуудта хэрээржэ бэлдүлгэжэ байһан тухай асуудалые хоердохи зүйл болгожо зүбшэн хэлсэбэ. Зүблөөн болбол Торнин, Зэдын, Сэлэнгийн ба Ахын аймагуудта энэ тогтоолые бэлдүүлхэ хэрэгтэ анхалтайгаар хангалта, арад зоние тинэ үзэг бэшэгтэ хургаха талаар бага бэшэ хүдэлмэри ябуулаһани тэмдэглэбэ. Ж-шээлхэдэ, Сэлэнгийн аймагта үзэг бэшэг мэдэхгүй ба бага мэдэхэ хүнүүдэй тоо бүридхэл хаба саг соонь абтаад, олонхи самоннууд ба колхозуудтан хэшээл эхилһэн байна. Мүн аймагтай центер дээрэ советскэ-партийна эдибхитэни шэнэ үзэг бэшэгтэ хургаха кру-

жок нэгдэһэн байха юм.

Тинхэтэй хамта республикын олонхи аймагуудай гэгээрэлэй таһагыг даагшад дээрэ дурсагдаһан тогтоолые бэлдүүлхэ хэрэгтэ тон хайша хэрэг ба харюусалгагүйгөөр хандажа байһаниие зүблөөн тэмдэглэбэ. Баргажанай, Курумканай, Хэжэнгийн, Иволгын, Түнхэнэй аймагуудта ба Улан-Удэ городто арад зоние шэнэ үзэг бэшэгтэ хургаха тон шухала гүрэн түрэн удхашанартай асуудалые тоологгүй байһанинь зүблөөн дээрэ эли тодо болоно байна. Улан-Удэ городтой районуудта арад зоние хургаха хэшээл эхилхэдэ байтагай, үзэг бэшэг мэдэхгүй бурят зоний тоо бүридхэл мүнөө хүртэр үшөө абтаагүй байха юм. Улан-Удэ городтой арадай гэгээрэлэй таһагыг даагша нүхэр Дергин город тодорхи бурят зоний дунда үзэг бэшэг шудалха ябадалые эмхидхэхын орондо тэрэ манай хэрэг бэшэ, харин предпрятни ба эмхи зургаануудай хүтлээрилгшэдэй хэрэг гэжэ ээнииние бэшээ зайлуулжөөд ханаа амархан буужа байна. Энэ зүблөөн дээрэ Улан-Удын Городской районий арадай гэгээрэлэй таһагыг даагша нүхэр Жданова «арад зоние шэнэ үзэг бэшэгтэ хургаха талаар ямаршые хүдэлмэри хэддэггүй, тиниэхээ эндэ минни үгэ хэлэһэнэй үгэ байхагүй» гэжэ улайха ноургүйгөөр сугларгагшадта мэдүүлһэн байна.

Түнхэнэй аймагтай гэгээрэлэй таһагыг даагша нүхэр Халтагаров бүгдэ сугларгагшадэй эрилтые дүргэжэ, Совминэй ба ВКП(б)-гэй Обкомой бюорогой тогтоолые хэрээржэ бэлдүүлжэ байһан тухайгаа дурта дуратгүйгөөр боложо үгэ хэлэхэдэ, гурба харын турша соо энэ талаар ямаршые хүдэлмэри хэзэгү байһан ба үнгэрэхэдэ үзэг бэшэг мэдэхгүй ба бага мэдэхэ хүнүүдэй тоо бүридхэлые абажа шадлаагүй байһан тухайгаа мэдүүлжэ, зүблөөндэ хабаадагшадтай бүгдэһэн буруушалгые хүлээһэн байна. Мүн Иволгын аймагтай гэгээрэлэй таһагыг даагша нүхэр Балтахинов энэ талаар ямаршые хүдэлмэри хэзэгү байһанаа далдалхын бэлдэгээр, элдэб олон хүндэтэй хүндэтэй шалтагаануудые тооложо бүгдэндэ буруушаагдаһан байха юм.

Энэ зүблөөн болбол дээрэ дурсагдаһан тогтоолые гүйсдээр бэлдүүлхын түлөө эрид хэмжээнүүдые дары түргэн абажа, арад зоние шэнэ үзэг бэшэгтэ хургаха хүдэлмэри хаа-хаанагүй эрхимээр эмхидхэхые арадай гэгээрэлэй оргонуудые хатуугаар уялгалһан дэлгэрэнгы шиндхэбэри гаргаһан байна.

Тус зүблөөн дээрэ 1947 — 1948 онуудай буралсалай жэлдэ бэлдэхэ тухай асуудалые дэлгэрэнгыгээр хэлсэбэ.

Г. Данзанов.